

Ratelaar¹⁵

Natuurberichten van her en der - februari 2024

In dit nummer:

- * Nieuwjaarswandeling 14 januari
- * Jekerrondje 28 januari
- * Lezing Dassen 27 februari
- * Hoe een Schaatsenrijder....
- * Opmerkelijke foto's
- * De Oranje oesterzwam in Maastricht

* Nieuwjaarswandeling

Zondag 14 januari. De weersvoorspellingen waren niet denderend maar het zou de komende uren droog blijven en dat is al veel waard als je gaat wandelen. Een kwartiertje later dan gepland vertrokken we met een groep van een man of 62 vanaf De Kardinaal in Amby richting Severenpark. We, dat wil zeggen, 6 gidsen en circa 56 wandelaars die benieuwd waren wat ze onderweg allemaal te horen zouden krijgen.

Daarnaast waren er ook nog 26 wandelaars die ervoor hadden gekozen

om op eigen gelegenheid de wandelroute te volgen en de uitleg bij de hotspots vanaf papier te lezen. Het Severenpark was de eerste hotspot waar de gidsen Dirk, Irma en Chris de wandelaars vertelden over de eerste bewoners van Huize Severen die niet voor niets een zwaard in hun wapen hadden staan, over de bomen die van

nature graag in vochtige bodem staan met de knieën 'boven water' en de locatie waar waterbronnen zijn geweest. Het was een grote groep waardoor zich spontaan een splitsing in twee groepen voordeed en de gids Tos bij de Ambyer vijver twee keer een enthousiast verhaal moest vertellen. Nou ja, moest? Tos vond het niet erg.

Een eindje verderop gaf Kik een duidelijke uitleg over een hagelnieuwe boomgaard. De boomgaard was pas 4 weken eerder door schoolkinderen van Amby aangelegd op de Nationale Boomfeestdag en is een plukfruit-boomgaard, dat wil zeggen pluk maar waar je zin in hebt want er staan fruitsoorten volop. Nou ja, wel nog even wachten tot de jonge boompjes vruchten dragen. Onderweg, van de ene hotspot naar de andere, waren de wandelaars onder mekaar vaak aan het vertellen over wat ze gehoord

hadden en werd de betreffend gids wel eens aan de jas getrokken om nog meer te vertellen. Voor de gidsen was het een dankbaar 'publiek'. Bij het erf van de familie Prickaerts aan de Molenweg werd uitvoerig stilgestaan bij de leeftijd van de Tamme kastanje die daar staat. Hoe oud is deze boom? Is de boom de oudste van Maastricht of zijn de Zomereiken van het sterrenbos bij Chateau Neercanne ouder? Zowel uit diverse Zomereiken van het sterrenbos als uit de Tamme kastanje zijn in 2023 boommonsters genomen en uit jaarringonderzoek in

de universiteit van Wageningen bleek dat de Tamme kastanje de oudste boom van Maastricht mag worden genoemd.

Van daaruit wandelde de groep verder over het middenterras waar Tos iedereen mee terug nam naar de IJstijd en de Maas, lang, lang geleden. Er ontstond hier een landschap met hoog-, midden- en laagterras, met de Molenweg op een middenterras en Tos legde uit dat onze heuvels eigenlijk helemaal geen heuvels zijn maar het resultaat is van een Maas die in de loop der eeuwen dalen heeft geslepen. De wandeling werd daarna voortgezet naar het pronkstuk van Dirk: de

bloesemweide. Al 30 jaar lang worden hier met tome-loze inzet van buurtbewoners en IVN Maastricht fruit-bomen onderhouden, 'hoogstammers' uiteraard. Een 'monumentje' uit het verleden wordt hier gekoesterd. Van hieruit ging het richting De Kardinaal. Daar werd iedereen beloond met bitterballen, twee consumpties en een verrassing: er werd een Tineke de Jong-pen-nig uitgereikt. Na enige spanning werd de naam be-kendgemaakt: Dirk van de Weijer. Hij werd vooral ge-prezen om de wijze waarop hij met zachte hand men-sen enthousiast maakt en houdt om in teamverband samen te werken. Dirk straalde van oor tot oor.
[Chris van den Ende]

* Jekerrondje: door het ENCI-bos

Zondag 28 januari. Op 28 januari hebben zich 32 mensen verzameld op het Statieplein in Kanne voor het eerste Jekerrondje van 2024. De zon staat laag, maar straalt fel in een wolkeloze hemel. Toch is het nog altijd koud en het zal tijdens het rondje niet veel warmer worden. Na een flinke klim genieten we van het uitzicht over het Jekerdal en lopen verder richting het ENCI-bos. Aan de rand van het bos volgt een korte uitleg over het ontstaan van het bos op de afvalberg van de ENCI-groeve. We horen de Grote bonte specht roffelen op een tak en een Groene specht lachen in de verte. De eerste tekenen van het nieuwe jaar dienen zich aan. We lopen door het ENCI-bos en komen bij de motte, de restanten van een kasteel uit de vroege middeleeuwen. Hier ligt ook de Groeve Duchateau, een oude mergelgroeve die later is afgegraven voor de kunstmest-industrie. Door de kale takken van de bomen en struiken is de groeve goed zichtbaar. We dalen de helling af en lopen via het Jezuïetenpad en Château Neercanne terug naar Kanne waar we nog genieten van een kopje koffie en een stukje vlaai.

[Carlo Poolen]

(fotocollage: marijke ruppert)

* Lezing over Dassen

Dinsdag 27 februari. Op dinsdagavond 27 februari vindt er bij IVN Eijsden een lezing plaats over Dassen. Om 19.45 uur kun je terecht in het verenigingslokaal De Dassenburcht, gelegen in het gebouw van Talent aan de Keerderweg 1 in Gronsveld. Gratis parkeren bij de sporthal. De lezing wordt verzorgd door Remi Diris van IVN Elsloo. Hier is hij al vele jaren actief lid en grote stimulator van hun Dassenwerkgroep. Hij zal zijn gehoor ongetwijfeld met zijn gedegen uitleg en fraaie beelden weten te boeien. Het bestuur van IVN Eijsden heet je van harte welkom. Nadere inlichtingen: Jean H. Creuwels, telefoon 043-3616195.

* Hoe een Schaatsenrijder een regendruppel overleeft

Van ons lid Jean de Boer ontvingen wij een interessant artikel over het welbekende Schaatsenrijdertje. Een klein insectje dat iedereen wel eens over het water heeft zien 'schaatsen'.

Dit artikel willen wij je niet onthouden. Het artikel komt uit het wetenschappelijke tijdschrift PNAS (Proceedings of the National Academy of Sciences), is geschreven door Nienke Beintema en de foto is van Getty Images.

Schaatsenrijders, de kleine slanke insectjes die razendsnel over het wateroppervlak rennen, zijn opmerkelijk goed bestand tegen de inslag van regendruppels. Dat schrijven Amerikaanse en Turkse wetenschappers deze week in PNAS. Ze analyseerden filmbeelden die ze maakten met hogesnelheidscamera's en lieten allerlei fysica los op de krachten tussen regendruppel en insect.

De kans dat een Schaatsenrijder wordt getroffen door een regendruppel, is aanzienlijk. Tijdens een hevige bui krijgt een gemiddelde Schaatsenrijder maar liefst elke zeven seconden een waterdruppel op zijn kop, becijferden de onderzoekers. De druppel is vijf tot wel veertig keer zo zwaar als het insect en kan wel 30 kilometer per uur gaan. Dat levert een flinke impact op. De onderzoekers beschrijven het plastisch: ze schrijven over het 'lot' van het insect, dat wordt 'neergeslagen' door de 'aanval'.

Maar het effect lijkt mee te vallen: elk diertje vervolgt vrolijk zijn weg. Hoe kan dat? De onderzoekers maten in het lab welke kracht nodig is om een Schaatsenrijder tussen twee oppervlakken te pletten. Of nou ja, te verwonden, schrijven ze. Dat gebeurt bij zo'n anderhalve Newton. De kracht die een vallende regendruppel uitoefent op de Schaatsenrijder is minder dan de helft daarvan, mede dankzij de vervorming van de oppervlakken. Tot zover dus geen probleem.

Maar wat nu als de Schaatsenrijder onder water terechtkomt? Ook dat deert niet, bleek uit de videobeelden. Eerst wordt de Schaatsenrijder mee naar beneden gezogen in de krater die ontstaat door de inslag van de regendruppel. Als die krater vervolgens instort, kan het insect onder water gaan rondtollen. Maar door dat instorten ontstaat een waterstraal omhoog, die de Schaatsenrijder weer kan uitspugen. Soms landt die dan veilig op het water, soms in een tweede krater, die ontstaat door het vallen van die waterstraal. Ook dan kan hij weer worden gelanceerd – of onder water terechtkomen, alles afhankelijk van zijn aanvankelijke positie.

Ook onder water ervaart de Schaatsenrijder geen problemen. Hij is dan omgeven door een heel dun laagje lucht dat wordt vastgehouden door de flinterdunne haartjes van het pantser. Dat vachtje is daardoor extreem waterafstotend. Het laagje lucht helpt Schaatsenrijders weer omhoog te drijven en al zwemmend door het wateroppervlak heen te breken. Al met al was tijdens het onderzoek de overleving 100 procent – behalve dan bij de pletproeven.

* Opmerkelijke foto's

Onze redactie ontving het vorig jaar op 22 december onderstaande mail met als onderwerp 'Haas'.

Hierbij enkele opmerkelijke foto's tijdens een wandeling rond Gronsveld. Sinds kort wandel ik weer met iemand samen een keer per week in de omgeving. Tijdens onze laatste wandeling, begin december, zagen we plotseling een speling van de natuur of werden we in de maling genomen door iemand? Voor zover we konden beoordelen lijkt dit toch een geval van een blikseminslag of dat er tijdens een laatste storm de boom is gespleten en afgebroken.

*Vriendelijke Groet,
Harry Mulder*

Ook op 23 januari liet Harry Mulder de redactie weten dat in de buurt van de Molen in Gronsveld een Tjiftjaf het naar alle waarschijnlijkheid moeilijk had in de bittere kou en sneeuw en maakte daarvan een paar mooie foto's.

* De Oranje oesterzwam in Maastricht

Begin januari dit jaar, tijdens een wandeling in het parkbosje bij instelling

Maasveld in Heugem, zag ik een groepje oranje-kleurige zwammetjes op een liggend loofhout-stammetje, waarschijnlijk van de Gewone es-doorn. De oranje kleur van de boven- en onderkant van de hoedjes wees erop dat het hier moest gaan om de Oranje oesterzwam.

De Oranje oesterzwam is een 'nieuwkomer' en werd pas in 2007 voor het eerst in ons land ontdekt bij Amelisweerd in de provincie Utrecht.

Sinds die tijd is het snel gegaan en is deze zwam al op veel plekken in ons land gezien en nu dus ook in Maastricht. De soort is vooral in de winterperiode op dood hout te vinden en valt op door zijn kleur: de donzige, steelloze hoedjes zijn bleekoranje en de lamellen aan de onderkant feloranje. Zelfs het sporenpoeder (sporee) heeft een oranje tot roze kleur. Wat betreft de voedselkeuze is de soort niet erg kieskeurig: je vindt de vruchtlichamen o.a. op Beuk, Berk, Eik, Wilg, Haagbeuk en andere loofhoutsoorten. Ook Den en Spar worden vermeld als substraat, met andere woorden het is een 'alleseter'. De soort verschilt duidelijk van de bekende eetbare Gewone oesterzwam waarvan de hoeden groter zijn en in kleur variëren van grijs, grijsblauw tot bruin. De Oranje oesterzwam heeft een onaangename smaak en de hoedjes zijn taai. Zoals vermeld vind je de Oranje oesterzwam vooral in de winter maar zeker ook in het najaar, hoewel minder

Heb je ook iets te melden?

Heb je een bijzondere waarneming gedaan, een mooie foto gemaakt of weet je niet precies wat je gefotografeerd hebt?

Heb je ander natuurnieuws of heb je een filmpje gemaakt?

Stuur je vraag, foto, film of verhaal naar ons, wij zorgen dat alle leden kunnen meegenieten van alles wat de natuur ons te bieden heeft.

Stuur naar:

Chris van den Ende

e-mail: chris.vandenende53@gmail.com

